រូបថតដែលនៅមានជីវិត

ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី

រូបថតដែលភ្ជាប់ជាមួយអត្ថបទនេះ ជាប្រភេទរូបថតសខ្មៅនៃសមមិត្តនារីខ្មែរក្រហមតស៊ូមពីរនាក់ឈរថតទន្ទឹមគ្នា ។ សមមិត្តនារីដែលឈរនៅខាងឆ្វេងមានឈ្មោះថា មូសា សុខា និងសមមិត្តនារីម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ម៉ាត់ រកីយ៉ាស់ ហៅ រកី ។ អ្នកទាំងពីរបានឈរថតនៅពីមុខផ្ទាំងរូបភាពទេសភាពព្រៃភ្នំ ។ រកីត្រូវជាកូនបង្កើតរបស់ឯកឧត្តម ម៉ាត់ លី និងត្រូវជាចៅបង្កើតរបស់តាសុះ ម៉ាន បានស្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ។ សុខា ដែលសព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិថ្កូងលើក្រោម(ភូមិសូបា) ឃុំស្នួល ស្រុកស្នួល ខេត្តក្រចេះ កំពុងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពក្រីក្របំផុត ដែលប្រកបមុខរបរជាកម្មករចំការកៅស៊ូ ។ សុខា មានកូនទាំងអស់១៣នាក់ (ស្លាប់២នាក់) ។ សុខា បានទទួលស្វាគមន៍ខ្ញុំនិងមិត្តភក្តិពីរនាក់ទៀតនៅក្នុងគេហដ្ឋានដ៏កំសត់របស់គាត់ ។ សុខា បាននិយាយប្រាប់ថា រូបថតនេះគឺថតនៅឆ្នាំ១៩៧៣ដោយជាងថតឈ្មោះ ខៃ ក្រោមការរៀបចំពីលោកតាសុះ ម៉ាន ដែលជាកម្មាភិបាលតំណាងភូមិភាគបូព៌ានៅឆ្នាំ១៩៧៣ ។ សុខា និយាយថា គាត់បានលះបង់គ្រួសារដែលជាត្រកូលអ្នកមានម្នាក់ មកចូលរួមធ្វើបដិវត្តន៍តាមការឃោសនា ដែលមានយាយរបស់គាត់ឈ្មោះ ម៉ាស់ ជាអ្នកណែនាំ ។ ស្ថិតក្នុងវ័យ១៦ឆ្នាំ រួមផ្សំនឹងរូបសម្រស់របស់គាត់ បានធ្វើឲ្យជីវិតក្នុងជួរបដិវត្តន៍របស់គាត់កាលនោះហាក់រីកធំធាត់ជាលំដាប់ ។ ក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩៧០ដល់១៩៧៣ នៅតាមទីជនបទនានាដែលមានទីតាំងឆ្ងាយដាច់ស្រយ៉ាលពីទីប្រជុំជន របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលកាលនោះមានឈ្មោះថាខ្មែររំដោះ បានចាប់ផ្តើមធ្វើការឃោសនាស្វែងរកការគាំទ្រពីបណ្តាប្រជាជនគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ មិនថាប្រជាជនខ្មែរ ឬប្រជាជនជាតិសាសន៍ផ្សេងៗឡើយ ។ ពិធីបើកវគ្គបង្រៀនពីគោលមាគ៌ានយោបាយនានាក្នុងការកសាងបដិវត្តន៍ ក៏បានរីកដុះដាលឡើងព្រោងព្រាតដែរ ។ នៅឯស្រុកពញាក្រែក ខេត្តកំពង់ចាមឯណោះវិញ មានការបើកវគ្គបង្រៀនពីគោលនយោបាយក្នុងការបំផុសប្រជាជនឲ្យចូលរួមធ្វើបដិវត្តន៍ប្រឆាំងនឹងរបបសក្តិភូមិ នាយទុនប្រតិកិរិយា ជាពិសេសចក្រពត្តិអាមេរិក ដើម្បីកសាងបដិវត្តន៍មួយថ្មីដែលស្អាតស្អំ គ្មានការជិះជាន់ កេងប្រវ័ញ្ច និងគ្មានការកៀបសង្កត់ពីអ្នកមានមកលើអ្នកក្រ ។ សុខា បានចូលរៀនវគ្គនេះតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ ។ ចំណែកឯ **រកី** វិញក៏ដូចគ្នាដែរ ទោះជាការរៀនសូត្រនៅអន់ជាងសុខាក៏ដោយ ប៉ុន្តែ រកី ពូកែខាងទ្រឹស្តីជាង ។ ក្នុងពេលរៀនអ្នកទាំងពីរបានអង្គុយជិតគ្នាជានិច្ច ។ លោកគ្រូឈ្មោះសិត គុលល័ស ជាអ្នកបង្រៀនក្នុងវគ្គនេះ ។ ការសិក្សានៅក្នុងថ្នាក់បានធ្វើឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងពីកម្មាភិបាលធំៗ ។ សុខា បានប្រាប់ថាគាត់បានស្គាល់រកីនៅពេលដែលរកីមករៀនក្នុងវគ្គជាមួយគ្នា ។ តាំងពីបានស្គាល់គ្នា បូករួមទាំងការទំនុកបម្រុងពីចាស់ៗដូចជាយាយម៉ាស់ តាសុះ ម៉ាន និងឪពុកម្តាយរបស់សុខាឈ្មោះ ស៊ុន និងម៉ាត់ ចៅផង អ្នកទាំងពីរបានក្លាយទៅជាមិត្តប្អូរផ្តាច់នឹងគ្នា ។ សុខា និយាយថា "សូម្បីតែគេង ក៏គេងនៅលើគ្រែតែមួយជាមួយគ្នាដែរ" ។ ដោយភាពឆ្លាតវៃនិងម៉ឺង

ម៉ាត់ អ្នកទាំងពីរ(សុខានិងរកី) បានត្រូវជ្រើសរើសឲ្យថតជាគំរូដល់ខ្មែរឥស្លាមដទៃទៀត និងជាការអួតសរសើរមិនដាច់នូវការលះបង់ខ្ពស់នៃអ្នកទាំងពីរផងនៅពេលបញ្ចប់វគ្គសិក្សាលើកនេះ ។ មោទនៈភាព និង កិត្តិយសបានកើតមានឡើងយ៉ាងទន្ទឹមគ្នាសម្រាប់សុខា និងរកី ។ អ្វីៗដែលអ្នកទាំងពីរបានធ្វើ រូបថតដែលអ្នកទាំងពីរបានថត សុទ្ធតែជាការអួតអាងមួយដល់ប្រជាជនដទៃទៀតថា ខ្លួនជាយុវនារីគំរូ និងជាអ្នកស្នេហាជាតិដែលលេចធ្លោរឡើង ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ សុខា និយាយប្រាប់ថា "ខ្ញុំចូលបដិវត្តន៍ គ្មានដឹងរឿងអ្វីក្រៅពីសប្បាយឡើយ" ។ រូបថតមួយសន្លឹកនេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈថាជាសមមិត្តនារីឥស្លាមដ៏គំរូពីរនាក់ក្នុងជួរបដិវត្តន៍ ។ អត្ថន័យជាច្រើន ត្រូវបានបង្កប់នៅក្នុងរូបថតមួយសន្លឹកនេះសម្រាប់ឆ្លុះបញ្ចាំងពីស្ថានភាពនយោបាយនាពេលនោះ(១៩៧៣) ។ ស្ថិតក្នុងសម្លៀកបំពាក់ជាឯកសណ្ឋានកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដែលមានពាក់មួក ស្បែកជើងកង់ឡាន និងបង់កក្រម៉ា ពិតជាធ្វើឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ថាជាកម្មាភិបាលដែលផុសចេញពីវណ្ណៈកម្មករកសិករពិតៗ ។ សុខា បានប្រាប់ថា គាត់ស្រឡាញ់សម្លៀកបំពាក់ដែលពាក់ថតនេះណាស់ ព្រោះជាសម្លៀកបំពាក់ដែលអង្គការចែកឲ្យ ។ ចំណែកឯស្បែកជើងកង់ឡានដែលពាក់នៅជាប់ជើងវិញ សុខា បានទិញក្នុងតម្លៃមួយជីមាស ។ នៅលើតួខ្លួនរបស់សុខាក្នុងរូបថតនេះ មានពាក់ក្រវិលត្បូង នាឡិកាម៉ាកស៊ីទីហ្សែន (រូបស៊ាំង) និងខ្សែកមួយតំណឹងប្រាំជី ។ រកី ដែលជាមិត្តភក្តិថតជាមួយក៏មានពាក់គ្រឿងអលង្ការដូចគ្នាដែរ ។ សុខា បញ្ជាក់ថាគ្រឿងអលង្ការទាំងនេះមិនត្រូវបានដោះចេញឡើយ ព្រោះមិនទាន់មានការហាមឃាត់ ។ ប៉ុន្តែចំពោះសម្លៀកបំពាក់វិញ ពិតជាមានការហាមឃាត់យ៉ាងដាច់ខាត ។ សុខា បំភ្លឺថានរណា ក៏ដោយឲ្យតែហ៊ានស្លៀកពាក់មានចំរុះពណ៌ គឺពិតជាត្រូវហៅទៅកសាងភ្លាម ព្រោះយល់ថាជាចក្រពត្តិ ជានាយទុនសក្តិភូមិ និងជាអ្នកដែលលះបង់មិនទាន់ជ្រះស្រឡះក្នុងការកសាងបដិវត្តន៍ ។ សុខា បន្តថា "កាលនោះអ្នកណាក៏ចូលចិត្តសម្លៀកបំពាក់ខ្មៅដែរ បើមានសម្លៀកបំពាក់ក្រៅពីពណ៌ខ្មៅគឺប្រាកដជាត្រូវយកទៅជ្រលក់នឹងភក់ហើយ ដើម្បីឲ្យមានពណ៌ខ្មៅ" ។ មូលហេតុនៃការថតរូបនេះ ត្រូវបាន សុខា រៀបរាប់ប្រាប់ថា មានអត្ថន័យធំធេងណាស់សម្រាប់ភាពជាភាតរៈក្នុងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក និងបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីការសាមគ្គីគ្នាជាអមតៈផង ។ សុខា បានចាប់ដៃគ្នាជាមួយ រកី ក្នុងន័យសាមគ្គីភាពខ្ពស់បំផុតនិងយូរអង្វែង ជាពិសេសចង់បញ្ជាក់ពីការសាមគ្គីគ្នារវាងខ្មែរឥស្លាមនឹងខ្មែរឥស្លាមដូចគ្នា ។ក្នុងរូបថតអ្នកទាំងពីរបានលើកដៃគោរពព្រមគ្នាក្នុងឯកសណ្ឋានជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ក្នុងន័យនេះ សុខា បានបញ្ជាក់ប្រាប់ថា "ឲ្យមានការចេះគោរពគ្នាទៅវិញទៅមករវាងកម្មាភិបាលនិងប្រជាជន និងរវាងខ្លួនគាត់ និង រកី ផង ។ គាត់បន្តថា ការថតរូបមួយសន្លឹកនេះ ត្រូវបានគ្រោងទុកជាមុនរួចស្រេចដោយលោកតាសុះ ម៉ាន ដែលត្រូវជាជីតារបស់ រកី ។ លោកតាមានគោលបំណងច្បាស់លាស់ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលចៅរបស់គាត់ និង សុខាទៅថ្ងៃអនាគតឲ្យទៅជាកម្មាភិបាលគំរូ និងឈានមុខគេជានិច្ចនូវរាល់កិច្ចការទាំងឡាយរបស់បក្ស ។

សុខាបានសម្លឹងមើលរូបថតរបស់គាត់យ៉ាងយូរទើបនិយាយថា "ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងរូបថតនេះណាស់ ព្រោះជារូបថតដែលខ្ញុំបានថតដំបូងគេក្នុងមួយជីវិតរបស់ខ្ញុំ" ។ ក្នុងរូបថត បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពីសកម្មភាពយ៉ាង

រស់រវើកនៃអ្នកបដិវត្តន៍ពីរនាក់ដែលកំពុងសាមគ្គីគ្នាវិញផ្ទុងតែមួយសំដៅរកទិសដៅពិតប្រាកដនាអនាគត ។ រូបថតមួយសន្លឹកនេះ ពិតជាបានធ្វើឲ្យ សុខា គិតទៅដល់ពីអតីតភាពរបស់ខ្លួនថា មិនគួរធ្វើបដិវត្តន៍ដោយគ្មានដឹងអីទាល់តែសោះឡើយ ។ ការធ្វើបដិវត្តន៍របស់ សុខា បានដើរដល់ពាក់កណ្ដាលផ្លូវទៅហើយ ក៏ត្រូវឈប់ទៅវិញ ព្រោះត្រូវយកគូរស្រករ ។ សុខា បានរៀបការនៅឆ្នាំ១៩៧៤ជាមួយ ណុះ ទូល័ស ។ សុខា បានរៀបរាប់ពីការងាររបស់គាត់តាំងពីចូលបដិវត្តន៍ប្រាប់ថា នៅឆ្នាំ១៩៧២គាត់បានចូលធ្វើជាអ្នកសិល្បៈខាងសម្តែងចម្រៀង និងច្រៀង ។ បទចម្រៀងបដិវត្តជាច្រើន ដូចជាបទយុទ្ធជនក្លាហាន បទភូមិឃុំស្រុកយើង បទពុកម៉ែយើង....សុទ្ធតែជាបទដែល សុខា ធ្លាប់បានច្រៀងនិងសម្ដែងយ៉ាងស្ទាត់បំផុត ។ ក្រោយមក សុខា បានក្លាយជាប្រធានគ្រប់គ្រងខាងសិល្បៈ ។ រហូតមកដល់ថ្ងៃបញ្ចប់វគ្គសន្និបាតលើកទី២២របស់ភូមិភាគ សុខា បានផ្លាស់ប្តូរការងាររបស់ខ្លួនពីអ្នកសិល្បៈមកជាអ្នកដើរឃោសនា អប់រំប្រជាជនខាងឥស្លាមឲ្យយល់ពីការដឹកនាំរបស់បដិវត្តន៍សង្គមនិយមនៅតាមមូលដ្ឋានវិញ ។ ឯរកី វិញ ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យដើរឃោសនានៅតាមគ្រប់តំបន់ក្នុងភូមិភាគបូព៌ា ។ អ្នកទាំងពីរបានបែកគ្នានៅឆ្នាំ១៩៧៤ បន្ទាប់ពី សុខា មានគូរដណ្ដឹងជិតរៀបការ ។ ពេល សុខា រៀបការជាមួយ ណុះ ទូល័ស មិត្តសម្លាញ់ប្តូរផ្តាច់ឈ្មោះ រកី មិនបានចូលរួមជាកិត្តិយសទេ ព្រោះជាប់រវល់ឃោសនាប្រជាជននៅតំបន់២២នៃភូមិភាគបូព៌ា ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥សុខា បានត្រូវជម្លៀសទៅកាន់ខេត្តក្រចេះរហូតដល់បែកឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ការទំនាក់ទំនងគ្នាជាមួយ រកី ត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ ។ សុខា បានរៀបរាប់ថាមុននឹងបែកគ្នា ខោអាវរបស់គាត់ដែលស្លៀកថត ត្រូវប្រគល់ទៅឲ្យ រកី ទុកជាវត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ ។ ចំណែករកី វិញ បានផ្តល់រូបថតមួយសន្លឹកនេះទុកឲ្យគាត់ដែរ ដើម្បីមើលម្តងម្កាលនៅពេលនឹកគ្នា ។ រកី ត្រូវបានខ្មែរក្រហមសម្លាប់នៅឆ្នាំ១៩៧៨ បន្ទាប់ពីមានភាពបះបោលពីខាងបក្សពួកសោភឹមថាក្បត់នឹងបដិវត្តន៍ ។ កម្មាភិបាលខាងភូមិភាគបូព៌ាជាច្រើននាក់ត្រូវបានសម្លាប់ ។ ដំណឹងទាំងឡាយដែលទាក់ទងរឿង រកី ត្រូវបាត់ឈឹងរហូតដល់ក្រោយបែកឆ្នាំ១៩៧៩ ។ សុខា បាននិយាយប្រាប់ថាគាត់មិនដឹងរឿងរកី ស្លាប់ទាល់តែសោះតាំងពីបែកគ្នាមក រហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩៨៤ ពេលដែលគាត់មានផ្ទៃពោះកូនទី២របស់គាត់ ទើបគាត់ដឹងច្បាស់ថាមិត្តសម្លាញ់របស់គាត់ឈ្មោះ រកី បានស្លាប់បាត់ទៅហើយ ។ សុខា និយាយបន្តថា កូនស្រីទី២របស់គាត់មានមុខមាត់ដូចគ្នាបេះបិទនឹង រកី ហើយព្រមទាំងបានសង្ស័យថាកូនគាត់នេះជា រកីទៀតផង ។ សុខា តែងតែយល់សប្តិឃើញ រកី មកលេង និងមានប្រគល់នូវក្រវិល ជញ្ជៀន និងនាឡិកាដល់គាត់ពេលដែលគាត់មានផ្ទៃពោះ ។ សព្វថ្ងៃ សុខា នៅតែនឹកឃើញនូវរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងកន្លងមករវាងគាត់និងរកី ។ មុនពេលមួយថ្ងៃដែលខ្ញុំបានទៅជួបគាត់ សុខាបានយករូបថតមួយសន្លឹកនេះមកមើល ។ គាត់និយាយប្រាប់ខ្ញុំពីចិត្តរបស់គាត់ថា“ខ្ញុំនិងរកីមិនគួរបែកគ្នាទាល់តែសោះ” ។